

Ciència i humanitats en el treball social: una trajectòria tortuosa

Science and Humanities in Social Work: A tortuous path

Emilia E. Martinez-Brawley¹ i Paz M-B Zorita²

Resum

L'experiència històrica suggereix que el vaivé dels paradigmes professionals reflecteix més el tenor del 'Zeitgeist*' de la societat que el pensar seminal de la professió. En aquest article, l'objectiu és reconèixer la influència de diversos paradigmes i encoratjar els treballadors socials no només a triar el més apropiat per a ells sinó també resistir aquells paradigmes que amb la seva rigidesa ignoren la naturalesa complexa, confusa, fluida i enigmàtica de l'ésser humà. Aquest article obre les portes al dubte metodològic perquè la professió pugui afrontar críticament els canvis de paradigmes, assimilant els que amplifiquen capacitats i rebutjant els que deshumanitzen.

Paraules clau: Treball social i ciència; treball social i humanitats; paradigmes; professionalització; període post-modernista.

* Expressió de l'idioma alemany que significa "l'esperit (Geist) del temps (Zeit)". Es refereix al clima intel·lectual i cultural d'una era.

Per citar l'article: MARTINEZ-BRAWLEY ZORITA, Emilia Paz. Ciència i humanitats en el treball social: Una trajectòria tortuosa. *Revista de Treball Social*. Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya, agost 2016, n. 208, pàgines 154-163. ISSN 0212-7210.

¹ John F. Roatch Professor of Social Work. Arizona State University.

² Associate Professor of Social Work. Arizona State University

Abstract

Experience through history suggests that the swinging in professional paradigm reflects more the purport of society's 'Zeitgeist' than the seminal thinking within the profession. The aim of this article is to acknowledge the influence of various paradigms and encourage social workers to not only choose the most relevant ones for them but also to discard those that due to their rigidity do not comprehend the complex, hazy, flowing and enigmatic nature of the human being. This article opens the door to methodological doubt so professionals can confront critically the changes of paradigms, assimilating those that amplify capacities and rejecting those that dehumanise.

Key words: Social Work and Science; Social Work and Humanities; paradigms; professionalization; post-modern period.

* German word that refers to the spirit, attitude, or general outlook of a specific time or period, especially as it is reflected in literature, philosophy, etc.

Des del començament del segle XX, quan el treball social va començar els seus esforços de professionalització, s'ha debatut el lloc de la ciència i el paper de les humanitats, especialment de la filosofia i l'ètica en la pràctica professional. La tensió va augmentar quan Flexner (1915), als EUA, va acusar el treball social de ser només una semi-professió. El treball social anglosaxó va emprendre una batalla que dura fins a l'actualitat per demostrar que el treball social té una base científica i especialitzada que reflecteix un coneixement sui generis semblant al d'altres professions. En aquest assaig utilitzarem antecedents bibliogràfics d'aquesta batalla, incloent editorials de *Social Work*, la revista emblemàtica de la professió en els EUA, que permeten identificar aquesta tensió entre les humanitats i la ciència.

Paradigmes professionals: Des de les primeres dècades fins al postmodernisme

És útil revisar els antecedents de la lluita paradigmàtica en la qual les humanitats i la ciència s'enfronten encara avui en el camp de la investigació, la pràctica i l'educació per al treball social. En el *Diccionari de Treball Social*, Martínez-Brawley (2012) ofereix una sinopsi de la història del treball social a la fi del segle XIX i principis del XX, quan va evolucionar la professió des de les Societats de Caritat fins als intents científics.

A principis del segle XX, les organitzacions de caritat volien apartar-se del model moralista del treball social i, respo-

nent a una aspiració d'aquella època, imitar les ciències naturals. A partir de l'apogeu de Darwin, Mary Richmond, per exemple, amb la seva publicació *Social Diagnosi* (1917), va donar popularitat a la frase "caritat científica". La ciència social de l'època tenia a veure amb l'observació sistemàtica de la condició del pobre i amb tractar d'evitar judicis molt punitius. Com va suggerir Zimbalist (1977) en el seu resum dels grans esdeveniments en la investigació social, el diàleg social d'aquesta època "tenia una fe sense mesura en l'aplicació de la intel·ligència racional i el seu millor instrument, el mètode científic ..." (pàg. 17-18, traducció nostra).

Així els treballadors socials van començar a registrar observacions descriptives a les que sovint atribuïen valor causal i predictiu. Tot i això, aquells que practicaven el treball social en organitzacions de caritat mai van abandonar les dimensions humanístiques, artístiques i lingüístiques com a part del seu instrumental de pràctica. Novament, Zimbalist (1977) destaca que van aparèixer immediatament diferències d'èmfasi i temperament entre els practicants i els investigadors.

Els investigadors i teòrics es van involucrar en la suposada objectivitat del mètode científic, en la suposada anàlisi objectiva de models de la vida social, desassociant-se més i més de les preocupacions humanitàries. Com influent intel·lectual de l'època que era, Flexner (1915) va acceptar una invitació de la *National Conference of Charities and Corrections* dels EUA per fer comentaris sobre la posició del treball social enfront d'altres disciplines tradicionals. Flexner no va guanyar amics ni entre els treballadors socials d'agències ni entre els teòrics ja que comentar que la professió no tenia una base acadèmica o científica específica. A causa d'aquesta mancança, Flexner va concloure que el treball social no era una professió de la categoria de les lleis o de la medicina, ni tan sols del clergat. Això va ser sens dubte una sorpresa desagradable per a tots els treballadors socials que estaven convençuts que els seus coneixements, sobretot l'humanístic, els servien adequadament per resoldre els problemes que se'ls presentaven.

Com a reacció a aquest assalt a l'auto-imatge i aquest menyspreu, els professionals es van organitzar en una associació unificada, NASW (*National Association of Social Workers*, 1956) que incloïa tant els clínics com els reformadors socials, i tant els qui advocaven per una disciplina humanística com per les noves ciències socials (AUSTIN, 1983). Una altra de les crítiques de Flexner era que el treball social no posseïa un òrgan escrit per disseminar i solidificar el seu coneixement. Així l'any 1956, es va crear la revista emblemàtica de la professió en els EUA, és a dir *Social Work*.

En el primer número de la revista, es va proposar que el nou òrgan oferís discussions "serioses, provocatives, inventives i rigoroses" (COHEN, 1956, p.2) que facilitessin les reflexions professionals. La intenció en aquell temps no era excloure les

deliberacions principalment humanístiques que caracteritzaven les reflexions sobre la pobresa però la realitat va resultar ser una altra. Els humanistes i els científics tenien objectius incompatibles: uns, reforma social; els altres, investigació.

Quan el treball social es desenvolupava en l'àmbit filosòfic i moral, els professionals responien a problemes aplicant justícia i prudència a la pràctica. Per exemple la definició clàssica de Harriett Bartlett i Beatrice Saunders (1970) subratlla més els valors morals i les fonts o institucions socials que sancionen l'activitat professional que la base científica. En aquesta època, la pràctica del treball social es definia en termes holístics, amb influència de les teories freudianes (psicodinàmiques) i les de sistemes (TURNER, 2011). Bartlett juntament amb William Gordon (1965), van crear el marc referencial i la terminologia del treball social generalista, centrat no en el mètode sinó en els valors i la sanció del professional.

En els anys trenta, quaranta i fins i tot en els cinquanta, el treball social en la seva pràctica clínica, estava enfocat en les teories freudianes, que semblaven ser científiques perquè provenien de la medicina psiquiàtrica i utilitzaven principis de la psicologia, disciplina que s'estava transformant en un projecte de observació empírica del comportament. Les observacions dels freudians, no eren realment científiques en el sentit actual. No existien mesuraments, ni experiments; els diagnòstics eren interpretacions de fenòmens individuals. La pràctica de la psicoanàlisi estava reservada per als psiquiatres, no per als treballadors socials. No obstant això, la participació dels treballadors socials en l'àrea de salut mental va ser significativa.

Cap a finals dels 60, es van posar en voga les terapèutiques de comportament. Per ajudar a lluitar amb els problemes de conducta, els treballadors socials havien d'estudiar les teories de modificació de conducta i les seves tècniques (Howe, 2009). Durant més d'una dècada, van aparèixer treballs sobre la modificació del comportament mitjançant el conductisme (SHELDON, 1986; THOMAS, 1967; THYER and HUDSON, 1987). A principis dels setanta, Fischer (1978) va qüestionar l'eficàcia del treball social de casos emfatitzant la col·lecció de dades i els resultats demostrables. La influència del conductisme va reforçar la discussió sobre l'empirisme i la ciència en el treball social de tal manera que les publicacions més prestigioses en els EUA estaven dominades per un paradigma hegemònic (MACDONALD, *et al*, 1992). *Debats tempestuosos van aparèixer després de les publicacions de Fischer (1973, 1978)*. Martinez-Brawley (2001) va suggerir que per als "empiristes més obstinats ... l'única activitat amb mèrit era la validació empírica". Altres formes de conèixer eren menyspreades. Heineman (1981) va suggerir que el treball social havia declarat guerra al model d'investigació basat en la filosofia i les humanitats. Com a resultat, requisits metodològics en lloc de substantius determinaven la matèria d'estudi. La investigació

en el treball social va quedar molt limitada dins la tradició empirista, tradició que els mateixos filòsofs de la ciència estaven ja deixant enrere (GOLDSTEIN, 1992).

D'altra banda, durant el mateix període, els anomenats *treballadors socials radicals* van acusar la professió de servir al sistema capitalista i de ser instrument de control social. El moviment dels drets civils als EUA s'havia consolidat en els seixanta; la guerra contra la pobresa i el progrés dels centres de salut mental comunitària, que van desinstitucionalitzar a una massa hospitalària, feien servir milers de treballadors socials. El treball social a través de les seves agrupacions va haver de solidaritzar-se amb aquests moviments de la millor manera que va poder. La influència del moviment feminista i dels moviments de grups racials i ètnics va afectar la direcció del treball social, que per haver-se identificat amb el científic, no tenia gaire flexibilitat per a incorporar a altres paradigmes de pensament. Martinez-Brawley (2001) suggereix que la investigació es fa exclusivista, perquè les regles d'investigació i el paradigma prevalent impedeixen la inclusió.

El pensar post-modernista i la reparició de les humanitats

La introducció de la sensibilitat post-modernista amb Foucault (1980) va reiniciar l'interès en modalitats de pensar diferents encara que no eren realment noves a la professió. El debat entre el modernisme i el post-modernisme no pertanyia al treball social, però la possibilitat de legitimar epistemologies alternatives va ser molt seductora per alguns líders en la professió. La creença que "el modernisme s'adhereix a una sola veritat mentre que en el postmodernisme tot s'hi val" va ser una exageració però el postmodernisme introdueix la incertesa, el dubte i l'ambigüïtat, que són característiques essencials de la condició humana. Mentre que el modernisme aspira a arribar a conclusions fermes, el postmodernisme obre les portes a l'esdevenir i a la transformació de l'ésser.

Ann Hartman, com a editora de la revista *Social Work*, va tenir una tribuna influent els anys vuitanta i noranta. Hartman (1990) va suggerir que hi ha moltes veritats i maneres de conèixer i que cadascuna aprofundeix el nostre enteniment sobre les dimensions humanes del món. Hartman va entrar en el debat entre la ciència i l'humanisme perquè la seva preocupació incloïa l'estatus de les minories racials, ètniques i de gènere. Després del llibre de Foucault, *Power/Knowledge* (1980), el postmodernisme va afirmar que tots els debats filosòfics aspiraven a usurpar el poder "de l'altre" (EPSTEIN, 1999). Hartman afegeix que en la professió, el debat sobre la investigació és una lluita pel control polític, lideratge i futur de la mateixa. Hartman s'acobla a Karger i Stoesz (1983) els qui havien dit que en l'àmbit de la

investigació, “aquells que formulen les preguntes defineixen els paràmetres de les respostes i són aquestes respostes les lents a través de les quals es percep la realitat” (pàg. 202).

El debat s'havia localitzat no només en les revistes tècniques sinó també en l'associació professional. Witkin (2000), com a editor, va continuar la tradició d'Hartman insistint en l'aplicació d'una sensibilitat humanística postmoderna en el treball social. Per a ell, les limitacions imposades pel mètode científic havien introduït a la professió un llenguatge espartà que nega la complexitat de la narració rica en imatges i detalls. Witkin comentava que escriure en la ciència és només fer un reportatge del que passa a la natura. El científic és un reporter que evita introduir els seus valors, però en el treball social, el que s'escriu està amarat en els valors de la professió i de l'escriptor. D'altra banda, en l'escriptura científica, no es dona importància al mèrit literari, mentre que en el treball social, les paraules i l'estil que es trien generen imatges específiques. L'escriptor o investigador en treball social dirigeix la mirada a certes coses però no a altres, afavoreix certes interpretacions, però n'ignora d'altres. En veritat, l'escriptor fa judicis morals i estètics en presentar el seu material. Per Witkin, no hi ha escriptura en el treball social que estigui “lliure de valors”. Witkin (2001) va criticar també l'obsessió del treball social amb mesuraments. La retòrica del mesurament i les proves estadístiques apel·len a la creença en veritats mesurables.

Entre els post-modernistes hi havia no només consciència de les minories ètniques sinó també desig d'avançar els drets humans reafirmats en la Declaració de les Nacions Unides de 1992. Wilkin (1998) va exposar sobre el tema al mateix temps que percebien que el concepte de drets humans no era necessàriament científic. Des de la perspectiva de Witkin, l'entesa professional dels drets humans es limitaria pel llenguatge de la ciència. Pensava que la millor manera d'il·lustrar els drets humans era a través d'històries que incloïen sentiments i *pathos*². “El llenguatge científic professional de pràctica i d'investigació és estèril, esotèric, controlable, estandarditzat i reemborsable” (Witkin, 1998, p.199). Després del 2002, els temes de Witkin es debiliten desafortunadament a la revista.

El nou segle en la sensibilitat postmodernista en el treball social

A l'entrar al segle XXI, la sensibilitat postmoderna és menys evident i fins i tot està retrocedint als EUA. Veus humanistes que tracten de mantenir un paradigma humanístic-científic obert apareixen més freqüentment en publicacions internacionals (PAYNE, 1997; PARTON, 1994; LORENZ, 2008; MAR-

²Ocupació de recursos o temes destinats a emocionar fortament el lector o espectador.

TINEZ-BRAWLEY, 2001; FARGION, 2006; WEBB, 1996 and others). La bibliografia internacional respon a la necessitat de prendre consciència de cultures diferents que apareixen recentment a Europa (KORNBECK, 2003; PUGH & CHEERS, 2010). Amb la diversitat, els avantatges d'un paradigma més humanístic, filosòfic, multicultural i multilingüe són òbvies.

Payne (1997) suggereix que els postmodernistes són actors en la creació de la realitat. L'empirisme exclou el professional com a intèrpret del coneixement. Payne (2011) va comentar que al Regne Unit hi havia moltes organitzacions que encoratjaven l'ús de la pràctica basada en l'evidència, ignorant que l'evidència s'interpreta a través del context i de la política de l'organització. Amb l'evidència empírica, la pràctica es basa en la creença que amb la ciència es pot controlar al medi ambient. Però la veritat és que "la pràctica humanista no es limita rigidament al que és *evident*... La pràctica humanista *vol* utilitzar tot el coneixement, *totes* les destreses, i *tota* la creativitat dels éssers humans (PAYNE 2011, ix)."

El llenguatge afecta la construcció de les teories en el treball social. La teoria positivista, per exemple, es basa en la creença que el paradigma i el llenguatge científic, en paraules i en presentació, són neutrals i per tant reflecteixen la realitat observada. No obstant això, els postmodernistes han reptat la idea que les paraules, sigui en el llenguatge científic o ordinari, corresponguin a la realitat. La cultura o paradigma en el que vivim i exercim la professió influeix en la construcció de les nostres teories. Addicionalment, la teoria basada en l'evidència es basa en dues premisses: 1. que l'evidència generada per les investigacions empiristes resulten en diagnòstics i intervencions més eficaces; 2. que el millor mètode per disseminar les conclusions de la recerca és a través de protocols tècnics (PARTON, 2007). Però és difícil definir el que s'entén per evidència sòlida i rigorosa, ja que aquesta està relegada als resultats d'estudis científics que usen una certa metodologia. Els protocols porten a aproximacions racionalistes i gerencials que limiten la discreció i el judici del professional. Sense discreció i bon judici, es rebutja tot un bagatge cultural de saviesa.

No obstant això, Houston (2001) critica el postmodernisme extrem. Els postmodernistes o constructivistes que redueixen el conèixer simplement a un joc lingüístic no ofereixen principis útils per al treball social en el qual un relativisme extrem seria deficient donada la magnitud dels problemes que confronta el professional. El professional necessita alguna direcció. Rossenau (1992), per exemple, ofereix una classificació que inclou el postmodernisme escèptic i l'afirmatiu. Parton i Marshall (1998) brinden una classificació similar. El postmodernisme afirmatiu adopta un relativisme moderat que permet al treballador social enganxar-se en la redefinició de la veritat en comptes de negar-la. En les teories del treball social, aquestes posicions mitjanes i discretes eviten la rigidesa que es criticava en la metodologia científica.

Conclusions

Els diferents paradigmes en el treball social determinen com la professió percep les preguntes que es fan i com els investigadors avaluen les metodologies que es fan servir. En les primeres dècades de la professió, les metodologies van ser "toves", discursives i compatibles amb les contribucions humanístiques. Els professionals en la pràctica solien tenir un gran paper en la formulació dels temes d'investigació o discussió ja que ells constituïen la major part del cos professional. Durant el període del positivisme forta (que tractava d'imitar les ciències naturals), els professionals de camp no eren els que formulaven les preguntes o contribuïen a les respostes. El paper fonamental va passar a l'acadèmic i a l'intel·lectual. Es van introduir els equips professionals de recerca per recollir dades a gran escala, cosa que un sol practicant no ho podia fer.

En el període postmodern va passar una cosa similar pel que fa al paper de l'acadèmic, encara que per raons diferents. Witkin (1998) va comentar que les professions sempre poden preguntar-se a qui representen els seus líders. En veritat, el moviment postmodern, encara que molt compatible amb la pràctica de camp i amb la realitat percebuda pels treballadors propers als clients, va tenir sempre un deix d'elitisme intel·lectual i, com a conseqüència, no es va popularitzar gaire entre les agències de treball social. Als EUA, les agències van estar sempre involucrades en una pràctica professional que volia demostrar la seva efectivitat i justificar el seu cost. Avui, en el món sencer, les agències busquen certes, menor cost, menys risc i resultats fàcilment reportables a les autoritats. Les agències es van adonar que és fàcil reproduir models importats, fossin o no adequats al context local. El postmodernisme no ofereix certesa en la transferència de coneixement (MARTINEZ-BRAWLEY i ZORITA, 1998). El medi ambient natural del postmodernisme és l'ambigüitat, el dubte, la manca de certesa.

Les nostres reflexions no porten a descartar cap metodologia o filosofia exclusiva. Cadascuna té un cert valor. Fins i tot el modernisme no va ser unidimensional. Hi va haver moltes formes de modernisme encara que la que més recordem avui és la que es refereix a les millores sociopolítiques, econòmiques, de ciència i tecnologia. Però hi ha també un altre tipus de modernitat, anomenada "modernitat tardana" (WEBB, 1996) que s'adequa a una ambivalència entesa com a tensió dramàtica.

Desafortunadament, la societat de masses, l'estandardització i la tecnologia van deixar de banda a la intuïció, la creativitat, el saber local, i moltes altres destreses professionals que l'humanisme valorava. Quan els protocols dominen la pràctica, és difícil exercir l'art de la improvisació que va ser sempre una virtut del treballador social. Des d'un punt de vista positiu, el postmodernisme ha creat noves esperances de reconciliació amb valors humanistes.

Bibliografia

- AUSTIN, D.M. (1983). The Flexner myth and the history of social work. *Social Service Review*, 57 (3), 357-377.
- BARTLETT, H. y Saunders, B. (1970). *The common base of social practice*. National Association of Social Workers (NASW).
- COHEN, N.A. (1956). Message from the President. *Social Work*, 1, p. 2.
- EPSTEIN, L. (1999). The Culture of Social Work, pp. 3-26 in A. Chambon, A. Irving and L. Epstein, eds. *Reading Foucault for Social Work*. N.Y.: Columbia University Press.
- FARGION, S. (2006). Thinking professional work. *Journal of Social Work*, 6(3), 255-273.
- FISCHER, J. (1973). *Is casework effective? a review*. *Social work*, 18(1), 5-20
- FISCHER, J. (1978). *Effective Casework Practice: an Eclectic Approach* (1978). New York: McGraw Hill.
- FLEXNER, A. (1915). Is social work a profession? Address to the Forty-Second Annual Session of the National Conference of Charities and Corrections, Baltimore, May. Retrieved <http://www.socialwelfarehistory.com/programs/is-social-work-a-profession-...> Retrieved 01/12/2015
- FOUCAULT, M. (1980). *Power/knowledge: selected interviews and other writings, 1972-77*. Edited by Colin Gordon. N.Y.: Pantheon.
- GOLDSTEIN, H. (1992). If social work hasn't made a progress as a science, might it be an art? *Families in Society*, 73(1), 48-55.
- GORDON, W. (1965). Toward a social work frame of reference. *Journal of Education for Social Work*, 1(2), pp. 19-26.
- HARTMAN, A. (1990). Many ways of knowing. *Social Work*, 35(1), 3-4.
- HEINEMAN, M.B. (1981). The obsolete scientific imperative in social work research. *Social Service Review*, 55(3), 71-397
- HOUSTON, S. (2001). Beyond social constructionism: critical realism and social work. *British Journal of Social Work*, 31, 845-861.
- HOWE, D. (2009). *A brief introduction to Social Work theory*. Houndmills, Basingstoke: Macmillan.
- KARGER, H, J. & STOESZ, D. (1983). *American social welfare policy*. (3rd ed.) New York: Longman.
- KORNBECK, J. (2003). *Language teaching in the social work curriculum*. Mainz, Germany: Logophone-Verlag.
- LORENZ, W. (2008). Towards a European model of social work. *Australian Social Work* 61 (1), pp.7-24.
- MACDONALD, G., SHELDON, B. and GILLESPIE, J. (1992). Contemporary studies of the effectiveness of social work. *British Journal of Social Work*, 22, pp. 615-643.
- MARTINEZ-BRAWLEY, E. (2001). Searching Again and Again: Inclusion, Heterogeneity and Social Work Research. *The British Journal of Social Work*, 31(2) March/April, 271-285.
- MARTINEZ-BRAWLEY, E. (2012). Historia del Trabajo Social en Estado Unidos, in Fernández-García, T.M., de Lorenzo, R. and Vazquez-Aguado, O. (eds.), *Diccionario de Trabajo Social*, Madrid, Editorial Alianza (2012), pp. 264-265.
- MARTINEZ-BRAWLEY, E. and Zorita, P. (1998). At the Edge of the Frame: Beyond Science and Art in Social Work. *The British Journal of Social Work*, 28(2), 197-212.
- PARTON, N. (1994). The nature of social work under conditions of (post)modernity. *Social Work and Social Sciences Review*, 5(2), 93-112.

Bibliografia

- PARTON, N. (2007). Constructive social work practice in an age of uncertainty. In Stanley L. Witkin & D. Saleebey (eds.) *Social work dialogues*. Alexandria, VA: CSWE, pp. 144-166.
- PARTON, N. & MARSHALL, W. (1998). Postmodernism and discourse approaches to social work, in Robert Adams, Dominelli, Payne and Campling. *Social Work. Themes, issues and critical debates*. Macmillan Education U.K., pp. 240-249.
- PAYNE, M. (1997). *Payne, Malcolm (1997). Modern social work theory (2nd ed.)*. Chicago, Illinois: Lyceum Books.
- PAYNE, M. (2011). *Payne, Malcolm (2011). Humanistic social work: core principles in practice*. Chicago, Illinois: Lyceum Books
- PUGH, R. & Cheers, B. (2010). *Rural social work: An international perspective*. Bristol, UK: The Policy Press.
- RICHMOND, M. (1917). *Social Diagnosis*. Russell Sage Foundation.
- ROSSENAU, P. (1992). *Post-Modernism and the Social Sciences: Insights, Inroads, and Intrusions NJ*: Princeton University Press
- SHELDON, B. (1986). Social work effectiveness experiments: Review and implications. *British J. of Social Work*, 16, 223-242.
- THOMAS, E. J. (1967). *The socio-behavioral approach and application to social work*. New York: Council on Social Work Education.
- THYER, B. A. & Hudson, W.W. (1987). Progress in behavioral social work: and introduction. *Journal of social service research*, 10 (2-3-4) pp.1-6
- TURNER, F. (2011). *Social Work treatment. Interlocking theoretical approaches*. Oxford University Press.
- UNITED NATIONS CENTER FOR HUMAN RIGHTS (1992). Declaración de las Naciones Unidas de 1992.
- WEBB, S.A. (1996). Forgetting ourselves? Social work values, liberal education and modernity. *Studies in the Education of Adults*, 28(2), 224-240.
- WITKIN, S.L. (1998). Greetings. *Social Work*, 43(2), 101-103.
- WITKIN, S. L. (2000). Writing social work. *Social Work*, 45(5), 389-394.
- WITKIN, S.L. (2001). The measure of things. *Social Work*, 46(2), 101-104.
- ZIMBALIST, S.E. (1977). *Historic themes and landmarks in social welfare research*. New York: Harper and Row.

